

Teema 3. Nousemme koko ajan

FAKTAT M4. Kalottivuoret

Kalottivuoria esiintyy yleisesti Ruotsin Norrlandin rannikolla. Korkealla Rannikolla on useita kalottivuoria. Niille tunnusomaista on yläpuolella oleva metsäinen ”pipo” ja alapuolen paljaat rinteet.

Kalottihuippu koostuu moreenista eikä meri ole vaikuttanut siihen, koska se sijaitsee korkeimman rantaviivan yläpuolella. Tämä on eräs Korkean Rannikon erikoispiirteistä – nimittäin se, että korkeimman rantaviivan ylä- ja alapuolisten alueiden raja on niin selvä.

Seuraavan sivun kuvat esittävät selkeän esimerkin kalottivuoresta. Kun mannerjäätikkö sulii 10500 vuotta sitten, vuoresta näkyi vain sen huippu merenpinnan yläpuolella.

Jään sulettua paine maankuorta vasten hellitti ja valtavan jäämassan alastyöntämä maankuori alkoi pyrkiä takaisin alkuperäiseen asemaansa. Moreenikalotin ja paljaan vuoren välinen terävä raja näkyy maisemassa niin sanottuna yläpuolella rantaviivana.

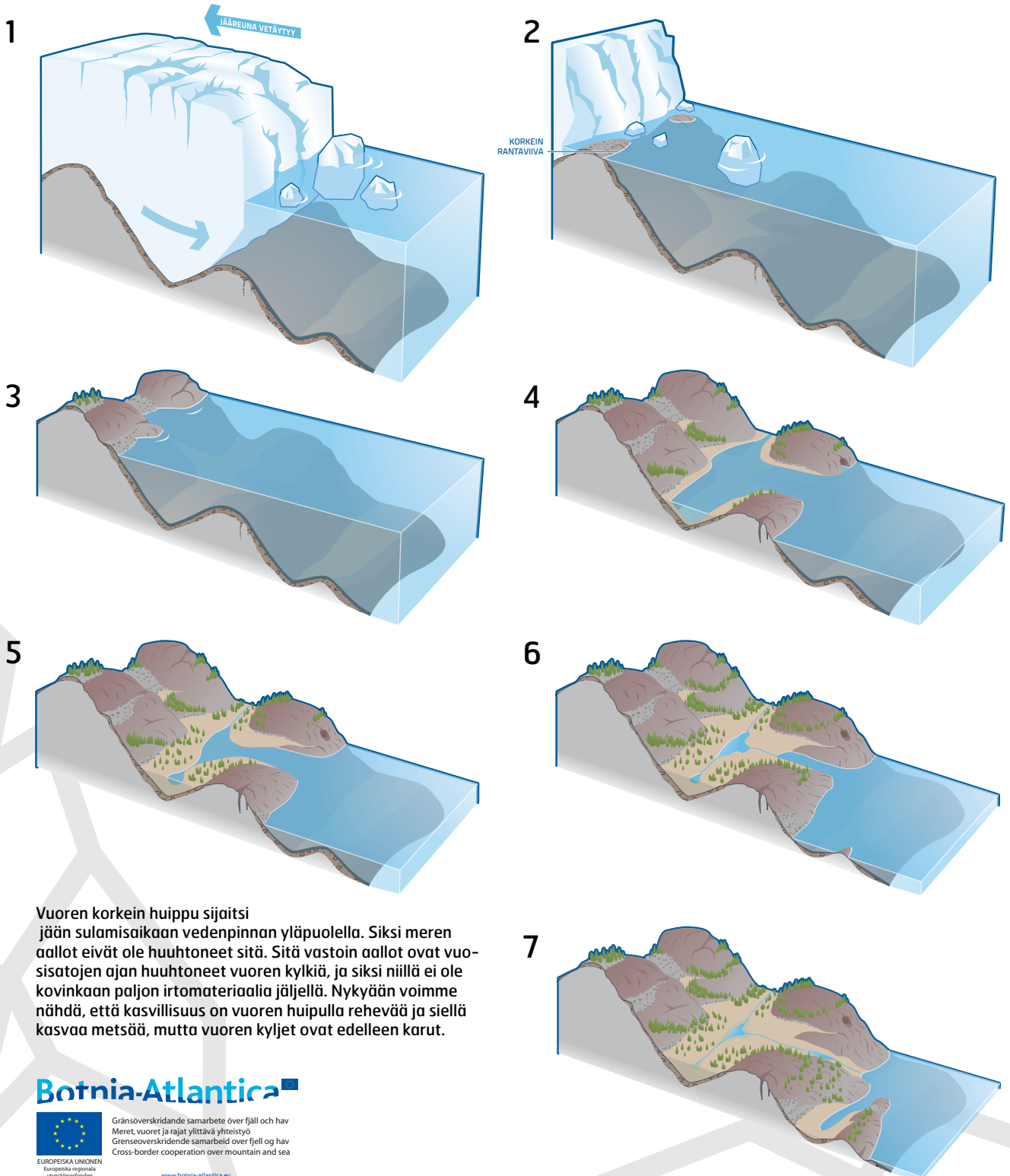
Foto: Patricia Rodas / Dragos Alexandrescu.

Foto: Anita Storm.

Skulebergetin huipulla, 286 metriä merenpinnan yläpuolella, on maailman ylin mitattu meriraja (korkein rantaviiva). Meri ulottui tänne ylös saakka 10500 vuotta sitten. Skulebergetin huippu sijaitsi silloin vedenpinnan yläpuolella, ja siksi meren voimat eivät ole täällä vaikuttaneet moreeniin.

1. Jää sulii alueelta n. 10500 vuotta sitten ja Korkean Rannikon korkeimmat vuorenhuiput pistivät esiin silloisen meren saarina.
2. Maankohoaminen oli aluksi nopeaa.
3. Pirunpeltoja ja tunneliluolia muodostui sinne, missä olosuhteet olivat oikeat.
4. Syviä merenlahtia kuroutuu ja ne muodostavat pitkänomaisia järviä Korkealla Rannikolla. Sama prosessi on käynnissä Merenkurkun saaristossa, mutta siellä järvet ovat matalia ja toisennäköisiä.
5. Maankohoaminen jatkuu.
6. Nykyinen maisema. Kalottivuorilla on metsäinen "pipo", laaksoissa on maakerrostumia ja siellä harjoitetaan nykyään maataloutta.

Vuoren korkein huippu sijaitsi jään sulamisaikaan vedenpinnan yläpuolella. Siksi meren aallot eivät ole huuhtoneet sitä. Sitä vastoin aallot ovat vuosisatojen ajan huuhtoneet vuoren kylkiä, ja siksi niillä ei ole kovinkaan paljon irtomateriaalia jäljellä. Nykyään voimme nähdä, että kasvillisuus on vuoren huipulla rehevää ja siellä kasvaa metsää, mutta vuoren kyljet ovat edelleen karut.